

De eerste helft van de 20ste eeuw kwam de Grauwe Klauwier vrij talrijk in grote delen van Nederland voor, maar is sindsdien sterk achteruit gegaan. De oorzaak van deze teruggang is nog niet helemaal duidelijk.

Grauwe klauwier ♂

Bijzonderheden

De Grauwe Klauwier komt als broedvogel en zomervogel in onze streken voor, bij voorkeur op open terreinen met bosjes en doornig struikgewas en in verspreide boomgroepen met een hoge kruidlaag. Af en toe is hij ook op kleigronden en moerassen aangetroffen. De Grauwe Klauwier leeft voornamelijk van insecten en kleine vogels en zoogdieren en houdt er de gewoonte op na zijn slachtoffers op prikkeldraad en doorns vast te prikken. Hij nestelt meestal op 1 à 2 meter hoogte en is tijdens de broedtijd moeilijk te vinden.

Voorkomen in Europa en Nederland:

Broedvogel in het grootste deel van Europa. Neemt overal sterk in aantal af.

Nederland:

Midden 20ste eeuw: $\pm$ 400-500 paar

Jaren 70 : $\pm$ 150 paar, waarvan

een derde op de Wadden.

Afname: 60-70%.

Engeland: 1952: 300 paar.

1960: 250 paar.

1971: 80-90 paar.

1974: minder dan 50 paar.

Gaat ook in België, Luxemburg, Frankrijk, Duitsland en Scandinavië sterk achteruit. Er bestaan vermoedens, dat het broedgebied naar het oosten opschuift. Of zich in het overwinteringsgebied ook negatieve veranderingen hebben voorgedaan is niet bekend.

De oorzaken van de achteruitgang zijn niet geheel duidelijk. Voorts wijst op de atlantisering van het klimaat: vochtiger, warme zomers en koele winters, wat mogelijk van invloed is op het voedsel (minder grote zomerinsekten), op het biotoop (minder zonnig struikgewas) en op het broedsucces. Waarschijnlijk is dit toch niet van doorslaggevende betekenis, aangezien de afname zich voortzet tijdens lange series warme zomers.

Ook sterfte door verkeer en afschot zijn niet de belangrijkste boordoeners. Vergiftigingsverschijnselen zijn gekonstateerd, maar zoals onderzoek in Duitsland heeft uitgewezen, is ook het gebruik van pesticiden niet van doorslaggevende betekenis.

Ullrich, Sonnabend en Poltz leggen de nadruk wat betreft de bedreiging van de vogelsoort op de vernietiging van het biotoop. Verantwoordelijk hiervoor zijn de snelle groei van de bebouwing, maatregelen in verband met ruilverkavelingen en het rooien van fruitbomen in het kader van EEG actie. Ook elders in Europa vinden dergelijke ingrepen in het landschap plaats. Veel broedgebieden zijn definitief vernietigd. Ook in ongestoorde terreinen is echter een teruggang te konstaten. Volgens de Atlas van Nederlandse Broedvogels wordt de vastgestelde afname mogelijk veroorzaakt door een combinatie van bovengenoemde factoren.

Voorkomen in de Kempen:

A. Als broedvogel: Ook in de Kempen is de Grauwe Klauwier in aantal achteruitgegaan. Braaksma schat in 1954 het aantal broedparen op 54 in Noord-Brabant, waarvan de meeste in de Kempen en de omgeving van Eindhoven geteld zijn. Hij wijst al op achteruitgang door rooien van geschikte broedplaatsen. Sindsdien heeft de achteruitgang zich in snel tempo voortgezet. Braaksma en van Erve vermelden in de periode tot 1963 nog $\pm$ 25 broedparen in de Kempen. In de periode 1963-65 telt van Erve slechts 5 paren: in Nuenen, Bladel, Luyksgestel en 2 paar in Bergeijk. In de Nederlandse Kempen zijn dit nog maar 1 of 2 paren in de jaren 1973-77. Buiten de vloeiveiden is er een mogelijk broedgeval ten zuiden van Borkel en Schaft in 1974. Ook is er een vage mededeling uit 1977 over een mogelijk broedgeval in Heerendonk bij Nuenen.

De Grauwe Klauwier is dus als broedvogel in de Kempen zo goed als verdwenen. Jaarlijks broeden nog Klauwieren bij de vloeiveiden van Bergeijk en Lommelkolonie. Dit gebied bestaat uit 6 blokken en ligt bijna geheel op Belgische bodem. De grens Nederland-België loopt door blok 6.

Mertens telde voor dit gebied:

1973:	15	broedpaar
1976:	9	"
1978:	6	"
1979:	4	"
1980:	2	"
1981:	2	"

Mertens konstateert ook hier achteruitgang, maar hoopt, dat er de volgende jaren verbetering optreedt als deze winter ongeveer de helft van de populieren in blok 5 gerooid wordt. Verdere mededelingen voor de Vloeiveiden: 1977: 15 broedparen (?)

7-6-'81: 3-4 mannetjes (H en M. Cornelissen)

5-7-'81: 7-8 paar (H. Cornelissen)

B. Als doortrekker: De Grauwe Klauwier is in de Kempen een vrij zeldzame doortrekker in met name de mei maand. Van de schaarse gegevens zijn mij de volgende waarnemingen bekend:

1 +19 juni	19..	1ex.	Strabrecht (F.He.)
9 mei	1971	1o	Strabrecht
15 mei	1977	o+o	Malpie Valkenswaard (J.v.Ke. e.a.)
18 mei	1977	1o	Wasven Strabrecht (Ro.Bo. + H.He.)
22+26 mei	1977	1o	Ruig veldje bij de Dommel onder de E-3 bij Geldrop (D.Ny.)
27 mei	1978	1o	Strabrecht (Ro.Bo + Ru.Bo.)
28 mei	1979	1o	Heerendonk/Nederwetten Gem. Nuenen (D.Ny.)

Literatuur:

- G. van Avermaet, Grauwe Klauwier, Monografie over *Lanius c.collurio* L., Alcedo-reeks nr.5: 1-97, 1971
- H.Sonnabend en W.Poltz, Daten zur Brutbiologie des Neuntöters (*Lanius collurio*) am nordwestlichen Bodensee, Journal für Ornithologie, 1979 : S.316 321.
- R.M.Texeira, Atlas van de Nederlandse Broedvogels, Uitgave : Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten en SOVON, 1979
- B.Ullrich, Untersuchungen zur Ethologie und Ökologie des Rotkopfwürgers (*Lanius senator*) in Südwestdeutschland im Vergleich zur Raubwürger (L.e), Schwarzstirnwürger (L.m.) und Neuntöter (L.c.), Die Vogelwarte 26, 1971 :S1-77.
- B.Ullrich: Berücksichtigung von Steinkauz (*Athene noctua*) und den einheimischen Würgerarten der Gattung *Lanius*,

Maaïke Cornelissen.

Aanvulling:

Uit half vergane herhinneringen en horen zeggens nog een paar voormalige broedgebieden:

- De bomkuil te Eindhoven (Strijp).
- Spoorlijn te Acht.
- Beerse Broek Westelbeers.
- Neterselse heide.
- Veldhoven: Brenbocht
 't Heike
 Zeelst.

(RA, JvK).